2025/2254

2025 11 7

TARYBOS SPRENDIMAS (ES) 2025/2254

2025 m. spalio 27 d.

dėl valstybių narių užimtumo politikos gairių

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 148 straipsnio 2 dalį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos pasiūlymą,

atsižvelgdama į Europos Parlamento nuomonę ([1]),

atsižvelgdama į Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę ([2]),

pasikonsultavusi su Regionų komitetu,

atsižvelgdama į Užimtumo komiteto nuomonę ([3]),

kadangi:

(1) pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 145 straipsnį valstybės narės ir Sąjunga turi siekti parengti suderintą užimtumo strategiją, skirtą visų pirma kvalifikuotai, tinkamai parengtai, gebančiai prisitaikyti darbo jėgai bei įtraukioms, atsparioms, į ateitį orientuotoms ir į ekonomikos pokyčius reaguojančioms darbo rinkoms skatinti, kad būtų pasiekti Europos Sąjungos sutarties (toliau – ES sutartis) 3 straipsnyje nustatyti subalansuoto ekonomikos augimo, visiško užimtumo ir socialinės pažangos bei aukšto lygio aplinkos apsaugos ir aplinkos kokybės gerinimo tikslai. Laikantis SESV 146 straipsnio 2 dalies, Valstybės narės užimtumo skatinimą turi laikyti bendro intereso klausimu ir savo veiksmus šiuo atžvilgiu turėtų koordinuoti Taryboje;

(2) pagal ES sutarties 3 straipsnį Sąjunga turi kovoti su socialine atskirtimi ir diskriminacija bei skatinti socialinį teisingumą ir apsaugą, moterų ir vyrų lygybę, kartų solidarumą ir vaiko teisių apsaugą. Pagal SESV 9 straipsnį, nustatydama ir įgyvendindama savo politiką ir veiklą, Sąjunga turi atsižvelgti į reikalavimus, susijusius su aukšto užimtumo skatinimu, tinkamos socialinės apsaugos užtikrinimu, kova su socialine atskirtimi, taip pat aukšto lygio švietimu, mokymu ir žmonių sveikatos apsauga;

(3) Sąjunga parengė ir įgyvendino ekonominės ir užimtumo politikos derinimo priemones. Kaip šių priemonių dalis, Tarybos sprendimo (ES) 2024/3134 ([4]) priede išdėstytos valstybių narių užimtumo politikos gairės (toliau – užimtumo gairės) kartu su Tarybos rekomendacijoje (ES) 2015/1184 ([5]) išdėstytomis bendromis valstybių narių ir Sąjungos ekonominės politikos gairėmis sudaro integruotas gaires. Užimtumo gairėmis, atspindinčiomis valstybių narių tarpusavio priklausomybę, turi būti vadovaujamasi įgyvendinant politiką valstybėse narėse ir Sąjungoje. Taip suderinta Sąjungos ir nacionalinė politika bei reformos sudaro tinkamą, visaapimantį ir tvarų ekonominės, užimtumo ir socialinės politikos priemonių derinį, kuriuo turėtų būti pasiektas teigiamas šalutinis poveikis darbo rinkoms ir plačiajai visuomenei, sustiprintas ekonominis ir socialinis atsparumas ir veiksmingai reaguojama į vidutinės ir ilgesnės trukmės iššūkius, įskaitant poreikį didinti konkurencingumą, šalinti netikrumą dėl pasaulinės prekybos politikos ir Rusijos agresijos karo prieš Ukrainą ir platesnio geopolitinio konteksto poveikį;

([1]) 2025 m. spalio 8 d. nuomonė (dar nepaskelbta Oficialiajame leidinyje).
([2]) 2025 m. rugsėjo 18 d. nuomonė (dar nepaskelbta Oficialiajame leidinyje).
([3]) 2025 m. liepos 8 d. nuomonė (dar nepaskelbta Oficialiajame leidinyje).
([4]) 2024 m. gruodžio 2 d. Tarybos sprendimas (ES) 2024/3134 dėl valstybių narių užimtumo politikos gairių (OL L, 2024/3134, 2024 12 13, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2024/3134/oj).
([5]) 2015 m. liepos 14 d. Tarybos rekomendacija (ES) 2015/1184 dėl valstybių narių ir Europos Sąjungos ekonominės politikos bendrų gairių (OL L 192, 2015 7 18, p. 27, ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2015/1184/oj).

(4) siekiant didinti ekonominę ir socialinę pažangą ir didinti aukštynkryptę konvergenciją, remti žaliąją ir skaitmeninę pertvarką, stiprinti Sąjungos pramoninę bazę, našumą ir konkurencingumą, įveikti demografinius iššūkius ir sukurti įtraukias ir atsparias darbo rinkas Sąjungoje, valstybės narės turėtų spręsti darbo jėgos ir įgūdžių trūkumo problemą ir skatinti kokybiškas darbo vietas, taip pat kokybišką ir įtraukų švietimą ir mokymą visiems, vadovaujantis 2025 m. kovo 5 d. Komisijos komunikatu „Įgūdžių sąjunga“, ypač daug dėmesio skirdamos pagrindinių įgūdžių gerinimui, remdamosi Pagrindinių įgūdžių veiksmų planu, taip pat darbo rinkai aktualių įgūdžių, įskaitant skaitmeninius ir žaliuosius įgūdžius, stiprinimui, ypač palankių sąlygų neturinčių studentų ir suaugusiųjų įgūdžių stiprinimui. Valstybės narės taip pat turėtų skatinti švietimą ir mokymą gamtos mokslų, technologijų, inžinerijos ir matematikos (STEM) srityje, laikydamosi strateginio STEM mokymo plano, stiprinti į ateitį orientuotą profesinį rengimą ir mokymą, visų pirma pritraukdamos moteris ir mergaites mokytis STEM, kvalifikacijos kėlimą ir perkvalifikavimą visą gyvenimą, siekti švietimo sistemų įtraukumo, taip pat užtikrinti veiksmingą aktyvią darbo rinkos politiką ir geresnes darbo sąlygas bei karjeros galimybes, kartu atsižvelgdamos į socialinių partnerių vaidmenį ir savarankiškumą. Kaip nurodyta 2022 m. birželio 16 d. Tarybos rekomendacijoje ([6]), įgyvendinti tą politiką gali padėti sistemingas švietimo ir mokymo aspekto integravimas į kitas politikos sritis, susijusias su žaliąja pertvarka, iš mokymosi visą gyvenimą perspektyvos. Stiprinti tuos aspektus ypač aktualu mažiau išsivysčiusiems, atokiems ir atokiausiems Sąjungos regionams, kuriuose poreikiai yra didesni. Trūkumų problemą taip pat galima spręsti gerinant sąžiningą darbuotojų ir besimokančiųjų judumą Sąjungoje, pritraukiant į Sąjungą specialistų iš išorės ir juos išlaikant. Be to, reikėtų stiprinti švietimo bei mokymo sistemų ir darbo rinkos sąsajas, o neformaliojo ir savaiminio mokymosi būdu įgyti įgūdžiai, žinios ir kompetencijos turėtų būti patvirtinami ir pripažįstami;

(5) užimtumo gairės atitinka 2024 m. balandžio 30 d. įsigaliojusią naują Sąjungos ekonomikos valdymo sistemą ([7]), esamus Sąjungos teisės aktus ir įvairias Sąjungos iniciatyvas, įskaitant 2021 m. birželio 14 d. ([8]), 2021 m. lapkričio 29 d. ([9]), 2022 m. balandžio 5 d. ([10]), 2022 m. birželio 16 d. ([11]), 2022 m. lapkričio 28 d. ([12]), 2022 m. gruodžio 8 d. ([13]), 2023 m. sausio 30 d. ([14]), 2023 m. birželio 12 d. ([15]) ir 2023 m. lapkričio 27 d. ([16]) Tarybos rekomendacijas, Komisijos rekomendaciją (ES) 2021/402 ([17]), 2021 m. vasario 26 d. Tarybos rezoliuciją ([18]), 2021 m. gruodžio 9 d. Komisijos komunikatą „Žmonėms tarnaujančios ekonomikos kūrimas: socialinės ekonomikos veiksmų planas“, 2020 m. rugsėjo 30 d. komunikatą „2021–2027 m. skaitmeninio švietimo veiksmų planas“, 2021 m. kovo 3 d. komunikatą „Lygybės Sąjunga. 2021–2030 m. neįgaliųjų teisių strategija“, 2022 m. rugsėjo 7 d. komunikatą dėl Europos priežiūros strategijos, 2023 m. vasario 1 d. komunikatą „Žaliojo kurso pramonės planas poveikio klimatui neutralizavimo amžiui“, 2023 m. sausio 25 d. komunikatą „Socialinio dialogo stiprinimas Europos Sąjungoje“, 2023 m. spalio 11 d. komunikatą „Demografiniai pokyčiai Europoje. Veiksmų rinkinys“, 2022 m. rugsėjo 28 d. komunikatą „Geresnis valstybių narių politikos paskirstomojo poveikio vertinimas“, 2024 m. kovo 20 d. komunikatą „Darbo jėgos ir įgūdžių trūkumas ES. Veiksmų planas“, 2025 m. kovo 5 d. komunikatą „Įgūdžių sąjunga“, Europos Parlamento ir Tarybos sprendimus (ES)

([6]) 2022 m. birželio 16 d. Tarybos rekomendacija dėl mokymosi siekiant žaliosios pertvarkos ir darnaus vystymosi (OL C 243, 2022 6 27, p. 1).

([7]) 2024 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2024/1263 dėl veiksmingo ekonominės politikos koordinavimo ir daugiašalės biudžeto priežiūros, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1466/97 (OL L, 2024/1263, 2024 4 30, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj).

([8]) 2021 m. birželio 14 d. Tarybos rekomendacija (ES) 2021/1004, kuria nustatoma Europos vaiko garantijų sistema (OL L 223, 2021 6 22, p. 14, ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2021/1004/oj).

([9]) 2021 m. lapkričio 29 d. Tarybos rekomendacija dėl mišriojo mokymosi metodų siekiant kokybiško ir įtraukaus pradinio ir vidurinio ugdymo (OL C 504, 2021 12 14, p. 21).

([10]) 2022 m. balandžio 5 d. Tarybos rekomendacija dėl Europos aukštojo mokslo institucijų ryšių užmezgimo siekiant veiksmingai bendradarbiauti (OL C 160, 2022 4 13, p. 1).

([11]) 2022 m. birželio 16 d. Tarybos rekomendacija dėl mokymosi siekiant žaliosios pertvarkos ir darnaus vystymosi (OL C 243, 2022 6 27, p. 1), 2022 m. birželio 16 d. Tarybos rekomendacija dėl europinio požiūrio į mikrokredencialus mokymuisi visą gyvenimą ir įsidarbinamumui skatinti (OL C 243, 2022 6 27, p. 10), 2022 m. birželio 16 d. Tarybos rekomendacija dėl individualiųjų mokymosi sąskaitų (OL C 243, 2022 6 27, p. 26) ir 2022 m. birželio 16 d. Tarybos rekomendacija dėl sąžiningo perėjimo prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos užtikrinimo (OL C 243, 2022 6 27, p. 35).

([12]) 2022 m. lapkričio 28 d. Tarybos rekomendacija dėl veiksmingų būdų pasiekti gerų mokymosi rezultatų, kuria pakeičiama 2011 m. birželio 28 d. Tarybos rekomendacija dėl politikos, kuria siekiama mažinti mokyklos nebaigusių asmenų skaičių (OL C 469, 2022 12 9, p. 1).

([13]) 2022 m. gruodžio 8 d. Tarybos rekomendacija dėl galimybės gauti įperkamas, kokybiškas ilgalaikės priežiūros paslaugas (OL C 476, 2022 12 15, p. 1) ir 2022 m. gruodžio 8 d. Tarybos rekomendacija dėl ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros: Barselonos tikslai iki 2030 m. (OL C 484, 2022 12 20, p. 1).

([14]) 2023 m. sausio 30 d. Tarybos rekomendacija dėl pakankamų minimalių pajamų, kuriomis užtikrinama aktyvi įtrauktis (OL C 41, 2023 2 3, p. 1).

([15]) 2023 m. birželio 12 d. Tarybos rekomendacija dėl socialinio dialogo stiprinimo Europos Sąjungoje (OL C, C/2023/1389, 2023 12 6, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2023/1389/oj).

([16]) 2023 m. lapkričio 27 d. Tarybos rekomendacija dėl socialinės ekonomikos pagrindinių sąlygų sukūrimo (OL C, C/2023/1344, 2023 11 29, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2023/1344/oj).

([17]) 2021 m. kovo 4 d. Komisijos rekomendacija (ES) 2021/402 dėl veiksmingos aktyvios paramos užimtumui po COVID-19 sukeltos krizės (EASE) (OL L 80, 2021 3 8, p. 1).

([18]) Tarybos rezoliucija dėl Europos bendradarbiavimo švietimo ir mokymo srityje strateginės programos siekiant sukurti Europos švietimo erdvę ir imtis veiksmų vėlesniu laikotarpiu (2021–2030 m.) (OL C 66, 2021 2 26, p. 1).

2021/2316 ([19]) ir (ES) 2023/936 ([20]), Europos Parlamento ir Tarybos direktyvas (ES) 2022/2041 ([21]), (ES) 2022/2381 ([22]), (ES) 2023/970 ([23]) ir (ES) 2024/2831 ([24]);

(6) Europos semestras įvairias priemones sujungia į visa apimančią integruotos daugiašalės ekonominės ir užimtumo politikos koordinavimo ir priežiūros sistemą Sąjungoje. Europos semestras yra viena iš pagrindinių priemonių, skirtų įgyvendinti prioritetus, apibrėžtus konkurencingumo kelrodyje, kuriame nustatoma konkurencingumo didinimo sistema mažinant inovacijų atotrūkį, dekarbonizuojant Sąjungos ekonomiką, mažinant pernelyg didelę priklausomybę ir didinant saugumą, ir kuriame nustatomi horizontalieji įgalinamieji veiksniai, įskaitant įgūdžius, kokybiškas darbo vietas ir socialinį teisingumą. Europos semestre integruojami 2017 m. lapkričio mėn. Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos paskelbto Europos socialinių teisių ramsčio ([25]) (toliau – Europos socialinių teisių ramstis) ir jo stebėsenos priemonės – socialinių rodiklių suvestinės – principai, taip pat sudarant sąlygas analizuoti aukštynkryptės socialinės konvergencijos Sąjungoje riziką bei iššūkius, ir numatomas tvirtas bendradarbiavimas su socialiniais partneriais, pilietine visuomene ir kitais suinteresuotaisiais subjektais. Europos semestras taip pat padeda įgyvendinti Jungtinių Tautų nustatytus darnaus vystymosi tikslus. Sąjungos ir valstybių narių ekonominė, socialinė ir užimtumo politika turėtų būti glaudžiai susieta su Sąjungos sąžiningu perėjimu prie neutralaus poveikio klimatui, aplinkos atžvilgiu tvarios ir skaitmeninės ekonomikos, ja turėtų būti didinamas konkurencingumas ir našumas, užtikrinamos tinkamos darbo sąlygos, skatinamos inovacijos, demokratija darbe, socialinis dialogas, socialinis teisingumas, lygios galimybės ir aukštynkryptė socialinė-ekonominė konvergencija, taip pat sprendžiami nelygybės bei regioninių skirtumų klausimai ir kovojama su skurdu bei socialine atskirtimi;

(7) klimato kaita ir kiti su aplinka susiję iššūkiai, poreikis užtikrinti teisingą žaliąją pertvarką, energetinę nepriklausomybę ir didesnį nulinio balanso pramonės konkurencingumą, technologinį suverenumą, poreikis didinti gynybos išlaidas ir užtikrinti Europos atvirą strateginį savarankiškumą, taip pat demografiniai pokyčiai ir skaitmenizacijos, įskaitant dirbtinį intelektą, algoritminį valdymą, platformų ekonomiką ir nuotolinį darbą, plėtojimas iš pagrindų keičia ekonomiką ir visuomenę Sąjungoje. Sąjunga ir jos valstybės narės turėtų bendradarbiauti, kad būtų veiksmingai ir proaktyviai reaguojama į tokius struktūrinius pokyčius ir prireikus būtų pritaikytos esamos sistemos, pripažindamos glaudžią valstybių narių ekonomikos ir darbo rinkų bei susijusios politikos tarpusavio priklausomybę. Tam reikia imtis suderintų, plataus užmojo ir veiksmingų politikos veiksmų tiek Sąjungos, tiek nacionaliniu lygmenimis, kartu pripažįstant socialinių partnerių vaidmenį, laikantis SESV ir Sąjungos teisės nuostatų dėl ekonomikos valdymo, atsižvelgiant į Europos socialinių teisių ramstį. Tokie politikos veiksmai turėtų, be kita ko, paskatinti tvarias investicijas visuose Sąjungos regionuose, atnaujinti įsipareigojimą tinkama tvarka vykdyti reformas ir teikti investicijas, kuriomis skatinamas tvarus ir integracinis ekonomikos augimas, įgūdžiai, kokybiškų darbo vietų kūrimas, produktyvumas, konkurencingumas, tinkamų darbo sąlygų užtikrinimas, socialinė ir teritorinė sanglauda, aukštynkryptė socialinė-ekonominė konvergencija, atsparumas ir fiskalinė atsakomybė. Parama turėtų būti teikiama pasitelkiant esamas Sąjungos finansavimo programas, visų pirma, Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2021/241 ([26]) nustatytą Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę ir sanglaudos politikos fondus, įskaitant Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2021/1057 ([27]) įsteigtą

([19]) 2021 m. gruodžio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas (ES) 2021/2316 dėl Europos jaunimo metų (2022 m.) (OL L 462, 2021 12 28, p. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2021/2316/oj).

([20]) 2023 m. gegužės 10 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas (ES) 2023/936 dėl Europos įgūdžių metų (OL L 125, 2023 5 11, p. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2023/936/oj).

([21]) 2022 m. spalio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2022/2041 dėl deramo minimaliojo darbo užmokesčio Europos Sąjungoje (OL L 275, 2022 10 25, p. 33, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2022/2041/oj).

([22]) 2022 m. lapkričio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2022/2381 dėl biržinių bendrovių direktorių pareigas einančių asmenų lyčių pusiausvyros gerinimo ir susijusių priemonių (OL L 315, 2022 12 7, p. 44, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2022/2381/oj).

([23]) 2023 m. gegužės 10 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2023/970, kuria, nustatant darbo užmokesčio skaidrumo ir vykdymo užtikrinimo mechanizmus, griežčiau taikomas vienodo vyrų ir moterų darbo užmokesčio už vienodą arba vienodos vertės darbą principas (OL L 132, 2023 5 17, p. 21, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2023/970/oj).

([24]) 2024 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2024/2831 dėl darbo platformoje sąlygų gerinimo (OL L, 2024/2831, 2024 11 11, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/2831/oj).

([25]) Tarpinstitucinė deklaracija dėl Europos socialinių teisių ramsčio (OL C 428, 2017 12 13, p. 10).

([26]) 2021 m. vasario 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/241, kuriuo nustatoma ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė (OL L 57, 2021 2 18, p. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

([27]) 2021 m. birželio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/1057, kuriuo nustatomas „Europos socialinis fondas +“ (ESF+) ir panaikinamas Reglamentas (ES) Nr. 1296/2013 (OL L 231, 2021 6 30, p. 21, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1057/oj).

„Europos socialinį fondą +“ ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2021/1058 ([28]) reglamentuojamą Europos regioninės plėtros fondą, taip pat Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2023/955 ([29]) įsteigtą Socialinį klimato fondą bei Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2021/1056 ([30]) įsteigtą Teisingos pertvarkos fondą. Politikos veiksmais turėtų būti derinamos pasiūlos ir paklausos valdymo priemonės, kartu atsižvelgiant į tokių priemonių ekonominį poveikį, poveikį aplinkai, užimtumui ir socialinį poveikį;

(8) Europos socialinių teisių ramstyje nustatyta dvidešimt principų ir teisių, kuriais siekiama remti gerai veikiančias ir sąžiningas darbo rinkas bei socialinės gerovės sistemas ir kurie yra suskirstyti į tris kategorijas: lygios galimybės ir galimybė dalyvauti darbo rinkoje; tinkamos darbo sąlygos; ir socialinė apsauga bei įtrauktis. Tie principai ir teisės suteikia strateginę kryptį Sąjungai užtikrinant, kad perėjimas prie poveikio klimatui neutralumo, aplinkos tvarumo, skaitmenizacijos ir demografinių pokyčių poveikis būtų socialiai sąžiningi bei teisingi ir būtų išsaugota teritorinė sanglauda. Europos socialinių teisių ramstyje ir su juo susijusioje socialinių rodiklių suvestinėje pateikiamos rekomendacijos, skirtos valstybių narių rezultatams užimtumo, įgūdžių ir socialinėje srityje, įskaitant aukštynkryptę socialinę konvergenciją Sąjungoje Europos semestro metu, stebėti, reformoms ir investicijoms nacionaliniu, regioniniu ir vietos lygmeniu skatinti ir šiandieninės modernios ekonomikos socialiniam ir rinkos aspektams derinti, be kita ko, skatinant socialinę ekonomiką. 2021 m. kovo 4 d. Komisija paskelbė Europos socialinių teisių ramsčio įgyvendinimo veiksmų planą (toliau – veiksmų planas), įskaitant plataus užmojo, bet realistiškus pagrindinius 2030 m. Sąjungos tikslus dėl užimtumo (kad bent 78 % 20–64 m. amžiaus gyventojų turėtų dirbti), įgūdžių (kad bent 60 % visų suaugusiųjų kasmet turėtų dalyvauti mokymuose) ir skurdo mažinimo (kad skurdo ar socialinės atskirties rizika turėtų kilti bent 15 mln. mažiau žmonių, įskaitant 5 mln. vaikų) (toliau – Sąjungos pagrindiniai tikslai iki 2030 m.), taip pat papildomus tarpinius tikslus, taip pat peržiūrėtą socialinių rodiklių suvestinę;

(9) kaip 2021 m. gegužės 8 d. Porto socialinių reikalų aukščiausiojo lygio susitikime (toliau – Porto socialinių reikalų aukščiausiojo lygio susitikimas) pripažino valstybių ar Vyriausybių vadovai, Europos socialinių teisių ramsčio įgyvendinimas sustiprins Sąjungos veržlumą siekiant pereiti prie skaitmeninės, žaliosios ir sąžiningos pertvarkos ir padės pasiekti aukštynkryptę socialinę-ekonominę konvergenciją bei reaguoti į demografinius iššūkius. Valstybių ar Vyriausybių vadovai pabrėžė, kad socialinis aspektas, socialinis dialogas ir aktyvus socialinių partnerių dalyvavimas yra labai konkurencingos socialinės rinkos ekonomikos pagrindas, ir palankiai įvertino naujuosius Sąjungos pagrindinius tikslus. Jie patvirtino pasiryžimą, kaip nustatyta 2019–2024 m. Europos Vadovų Tarybos strateginėje darbotvarkėje, toliau stiprinti Europos socialinių teisių ramsčio įgyvendinimą Sąjungos ir nacionaliniu lygmenimis, tinkamai atsižvelgiant į atitinkamas kompetencijas ir subsidiarumo bei proporcingumo principus. Galiausiai jie pabrėžė, kad svarbu atidžiai stebėti, be kita ko, aukščiausiu lygmeniu, pažangą, padarytą įgyvendinant Europos socialinių teisių ramstį ir Sąjungos pagrindinius tikslus, nustatytus 2030 m.;

(10) Sąjungos pagrindinius tikslus, nustatytus 2030 m. valstybių ar Vyriausybių vadovai palankiai įvertino Porto socialinių reikalų aukščiausiojo lygio susitikime ir 2021 m. birželio mėn. Europos Vadovų Tarybos susitikime. Pasitelkus juos kartu su socialinių rodiklių suvestine kaip Europos semestro politikos koordinavimo sistemos dalį bus galima stebėti pažangą įgyvendinant Europos socialinių teisių ramsčio principus. Be to, Porto socialinių reikalų aukščiausiojo lygio susitikime valstybės narės paragintos nustatyti plataus užmojo nacionalinius tikslus, kurie, tinkamai atsižvelgiant į kiekvienos valstybės narės pradinę padėtį, turėtų būti tinkamas indėlis siekiant Sąjungos pagrindinių tikslų, nustatytų 2030 m. Europos socialinių teisių ramsčio įgyvendinimas ir pažanga siekiant Sąjungos pagrindinių ir nacionalinių 2030 m. tikslų stebimi 2025 m. kovo mėn. Tarybos priimtoje bendroje užimtumo ataskaitoje (toliau – 2025 m. bendra užimtumo ataskaita) ir integruojami į Europos semestro stebėsenos priemones. 2024 m. ([31]) paskelbtoje bendroje užimtumo ataskaitoje pateikiama šalių pirmojo etapo analizė dėl galimos rizikos aukštynkryptei socialinei konvergencijai pagal socialinės konvergencijos sistemą, nurodant valstybes nares, kuriose gali kilti rizika, kurią reikia išnagrinėti atliekant išsamesnę antrojo etapo analizę. 2025 m. bendroje užimtumo ataskaitoje iš pradžių nustatyta 10 valstybių narių, o užbaigus išsamesnę analizę paaiškėjo, kad bendri iššūkiai buvo aktualūs ne visoms iš jų;

([28]) 2021 m. birželio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/1058 dėl Europos regioninės plėtros fondo ir Sanglaudos fondo (OL L 231, 2021 6 30, p. 60, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1058/oj).

([29]) 2023 m. gegužės 10 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2023/955, kuriuo įsteigiamas Socialinis klimato fondas ir iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2021/1060 (OL L 130, 2023 5 16, p. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/955/oj).

([30]) 2021 m. birželio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/1056, kuriuo įsteigiamas Teisingos pertvarkos fondas (OL L 231, 2021 6 30, p. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1056/oj).

([31]) 2023 m. birželio mėn. Tarybos (užimtumo, socialinės politikos, sveikatos ir vartotojų reikalų sudėties) posėdyje vyko diskusijos dėl socialinės konvergencijos sistemos, prie kurių prisidėjo Užimtumo komiteto (EMCO) ir Socialinės apsaugos komiteto (SAK) pateiktos pagrindinės gairės, grindžiamos 2022 m. spalio mėn. – 2023 m. gegužės mėn. specialios jungtinės EMCO ir SAK darbo grupės atliktu darbu. 2024 m. bendroje užimtumo ataskaitoje pirmą kartą bandomuoju pagrindu pateikta šalių pirmojo etapo analizė dėl galimos rizikos aukštynkryptei socialinei konvergencijai.

(11) Rusijai pradėjus invaziją į Ukrainą, Europos Vadovų Taryba 2022 m. vasario 24 d. išvadose pasmerkė Rusijos veiksmus, kuriais siekiama pakenkti Europos ir pasaulio saugumui bei stabilumui, ir pareiškė esanti solidari su Ukrainos žmonėmis, pabrėždama, kad Rusija pažeidė tarptautinę teisę ir Jungtinių Tautų Chartijos principus. Dabartinėmis aplinkybėmis laikinoji apsauga, suteikta Tarybos įgyvendinimo sprendimu (ES) 2022/382 ([32]), kurios taikymas pratęstas Tarybos įgyvendinimo sprendimu (ES) 2024/1836 ([33]), Sąjungoje suteikia pagalbą iš Ukrainos perkeltiems asmenims ir sudaro jiems galimybes visoje Sąjungoje naudotis minimaliosiomis teisėmis, kuriomis užtikrinama tinkamo lygio apsauga. Dalyvaudami Sąjungos darbo rinkose, iš Ukrainos perkelti asmenys gali toliau prisidėti prie Sąjungos ekonomikos stiprinimo ir padėti remti savo šalį bei žmones. Įgyta patirtis ir įgūdžiai ateityje gali padėti atstatyti Ukrainą. Nelydimiems vaikams ir paaugliams laikinoji apsauga suteikia teisę į teisinę globą ir galimybę naudotis vaikų ugdymo ir priežiūros paslaugomis. Valstybės narės turėtų ir toliau įtraukti socialinius partnerius rengiant, įgyvendinant ir vertinant politikos priemones, kuriomis siekiama įveikti su užimtumu ir įgūdžiais susijusius iššūkius, įskaitant iš Ukrainos perkeltų asmenų kvalifikacijų pripažinimą. Socialiniai partneriai atlieka svarbų vaidmenį švelninant to karo poveikį, kiek tai susiję su užimtumo ir gamybos išsaugojimu;

(12) darbo rinkos, įskaitant nacionalinius darbo užmokesčio nustatymo mechanizmus, reformomis turėtų būti atsižvelgiama į nacionalinę socialinio dialogo ir kolektyvinių derybų praktiką, taip pat į socialinių partnerių savarankiškumą, kad būtų užtikrintas teisingas darbo užmokestis, kuris leistų užtikrinti sąlygas deramam gyvenimo lygiui, be kita ko, išėjus į pensiją, tvariam ekonomikos augimui ir aukštynkryptei socialinei-ekonominei konvergencijai. Tokiomis reformomis turėtų būti suteikiamos galimybės plačiai atsižvelgti į socialinius ir ekonominius veiksnius, be kita ko, atlikti patobulinimus, susijusius su tvarumu, konkurencingumu, inovacijomis, kokybiškų darbo vietų skatinimu, sąžiningomis darbo sąlygomis, demokratija darbe, lyčių lygybe, dirbančiųjų skurdo prevencija ir mažinimu, kokybišku švietimu, mokymu ir įgūdžiais, visuomenės sveikata, socialine apsauga ir įtrauktimi, demografiniais pokyčiais ir papildomų pensijų skatinimu, taip pat realiosiomis pajamomis. Socialinio dialogo svarba sprendžiant darbo rinkos uždavinius, įskaitant darbo jėgos ir įgūdžių trūkumo klausimus, buvo dar kartą patvirtinta 2024 m. „Val Duchesse“ aukščiausiojo lygio susitikime ir 2025 m. kovo mėn. pasirašytame Europos socialinio dialogo pakte;

(13) Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė ir kiti Sąjungos fondai padeda valstybėms narėms įgyvendinti Sąjungos prioritetus atitinkančias reformas ir investicijas, kad ekonomika ir visuomenė Sąjungoje taptų tvaresnės bei atsparesnės ir geriau pasirengusios žaliajai bei skaitmeninei pertvarkai. Dėl Rusijos agresijos karo prieš Ukrainą dar labiau padidėjo anksčiau egzistavę socialiniai ir ekonominiai iššūkiai, įskaitant energijos nepriteklių dėl didesnių energijos kainų, o netikrumas pasaulinėje prekyboje ir apskritai dėl geopolitinių aplinkybių kelia pavojų ekonomikos augimui. Valstybės narės ir Sąjunga turėtų toliau užtikrinti, kad būtų sušvelnintas socialinis poveikis, poveikis užimtumui ir ekonominis poveikis, o pertvarka būtų socialiai sąžininga ir teisinga, taip pat atsižvelgiant į tai, kad didesnis atviras strateginis savarankiškumas ir spartesnė žalioji pertvarka padės sumažinti priklausomybę nuo energijos ir kitų strateginių produktų bei technologijų importo. Labai svarbu didinti atsparumą ir siekti kurti įtraukią visuomenę, kurioje žmonės būtų apsaugoti ir įgalinti numatyti bei valdyti pokyčius ir kurioje jie galėtų aktyviai dalyvauti visuomeniniame ir ekonominiame gyvenime;

(14) siekiant remti integraciją į darbo rinką ir perėjimą, reikalingas nuoseklus aktyvios darbo rinkos politikos priemonių rinkinys, kurį sudarytų laikinos ir tikslinės įdarbinimo ir statuso darbo rinkoje keitimo paskatos, įgūdžių politika, įskaitant mokymąsi siekiant žaliosios pertvarkos ir darnaus vystymosi, ir tikslinės, veiksmingos ir pritaikomos užimtumo paslaugos. Todėl svarbu visapusiškai išnaudoti neišnaudotą darbo rinkos potencialą, be kita ko, išlaikant vyresnio amžiaus darbuotojus ir skatinant lanksčias išėjimo į pensiją trajektorijas, laikantis aktyvios įtraukties požiūrio ir atsižvelgiant į žaliąją ir skaitmeninę transformaciją, kaip pabrėžta, *inter alia*, 2024 m. La Hulpės deklaracijoje dėl Europos socialinių teisių ramsčio ateities ([34]). Turėtų būti užtikrintos tinkamos darbo sąlygos bei darbuotojų sveikata ir sauga, be kita ko, fizinė ir psichinė darbuotojų sveikata;

([32]) 2022 m. kovo 4 d. Tarybos įgyvendinimo sprendimas (ES) 2022/382, kuriuo pagal Direktyvos 2001/55/EB 5 straipsnį nustatoma, kad iš Ukrainos yra perkeltųjų asmenų masinis srautas, ir pradedama taikyti laikinoji apsauga (OL L 71, 2022 3 4, p. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec_impl/2022/382/oj).

([33]) 2024 m. birželio 25 d. Tarybos įgyvendinimo sprendimas (ES) 2024/1836, kuriuo pratęsiama Įgyvendinimo sprendimu (ES) 2022/382 nustatyta laikinoji apsauga (OL L, 2024/1836, 2024 7 3, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec_impl/2024/1836/oj).

([34]) Pasirašyta Belgijos Karalystės 25 valstybių narių vardu.

(15) turėtų būti kovojama su visų formų diskriminacija, užtikrinama lyčių lygybė ir remiamas grupių, kurioms nepakankamai atstovaujama darbo rinkoje, užimtumas. Turėtų būti užtikrintos vienodos galimybės visiems ir mažinamas visų pirma vaikų, asmenų su negalia ir romų skurdas ir socialinė atskirtis, pirmiausia užtikrinant veiksmingą darbo rinkų veikimą ir tinkamas bei įtraukias socialinės apsaugos sistemas, kaip nustatyta 2019 m. lapkričio 8 d. ([35]) ir 2023 m. sausio 30 d. ([36]) Tarybos rekomendacijose. Be to, turėtų būti pašalintos įtraukaus ir į ateitį orientuoto kokybiško švietimo, mokymo, mokymosi visą gyvenimą ir dalyvavimo darbo rinkoje kliūtys. Valstybės narės turėtų investuoti į ikimokyklinį ugdymą ir priežiūrą, laikydamosi Tarybos rekomendacijos (ES) 2021/1004 ([37]) ir rekomendacijos dėl Barselonos tikslų iki 2030 m. ([38]), į patrauklesnį ir įtraukesnį profesinį rengimą ir mokymą, laikydamosi 2020 m. lapkričio 24 d. Tarybos rekomendacijos ([39]), taip pat į skaitmeninius ir žaliuosius įgūdžius, laikydamosi Skaitmeninio švietimo veiksmų plano ir rekomendacijų dėl mokymosi siekiant žaliosios pertvarkos ir darnaus vystymosi, taip pat dėl veiksmingų būdų pasiekti gerų mokymosi rezultatų. Galimybė gauti įperkamą ir tinkamą būstą, įskaitant socialinį būstą, yra viena iš būtinų sąlygų siekiant užtikrinti lygias galimybes. Turėtų būti sprendžiama benamystės problema, ypač taikant prevencijos priemones ir skatinant galimybes gauti nuolatinį būstą ir teikiant įgalinančias paramos paslaugas, remiantis tokiomis koncepcijomis kaip „Svarbiausia – būstas“. Atsižvelgiant į galimą būsimą riziką sveikatai ir visuomenės senėjimą, ypač svarbu laiku suteikti vienodas galimybes naudotis kokybiškomis įperkamomis ilgalaikės priežiūros paslaugomis, laikantis 2022 m. gruodžio 8 d. Tarybos rekomendacijos ([40]), ir sveikatos priežiūros paslaugomis, įskaitant prevenciją ir sveikatingumo skatinimą. Turėtų būti toliau išnaudojamas asmenų su negalia potencialas prisidėti prie ekonomikos augimo ir socialinio vystymosi, laikantis Neįgaliųjų teisių strategijos, kuria valstybės narės paragintos nustatyti asmenų su negalia užimtumo ir suaugusiųjų mokymosi tikslus. ES romų strateginiame plane, pateiktame 2020 m. spalio 7 d. Komisijos komunikate „Lygybės sąjunga. ES romų lygybės, įtraukties ir dalyvavimo strateginis planas“, ir 2021 m. kovo 12 d. Tarybos rekomendacijoje ([41]) pabrėžiamas gebėjimas marginalizuotose romų bendruomenėse sumažinti darbo jėgos ir įgūdžių trūkumą ir siekiama bent perpus sumažinti romų bendruomenių ir bendrosios populiacijos užimtumo skirtumą. Naujos technologijos ir kintančios darbo vietos visoje Sąjungoje sudaro sąlygas lanksčiau organizuoti darbą, taip pat didinti našumą ir profesinio bei asmeninio gyvenimo pusiausvyrą, kartu prisidedant prie Sąjungos žaliųjų įsipareigojimų. Dėl tų pokyčių darbo rinkose taip pat kyla naujų iššūkių, kurie daro poveikį darbo sąlygoms, darbuotojų sveikatai ir saugai bei darbuotojų ir savarankiškai dirbančių asmenų galimybėms veiksmingai naudotis tinkama socialine apsauga. Valstybės narės, bendradarbiaudamos su socialiniais partneriais, turėtų užtikrinti, kad taikant naujas darbo organizavimo formas būtų kuriamos kokybiškos ir tinkamos, sveikos ir saugios darbo vietos ir darbo sąlygos bei užtikrinama profesinio ir asmeninio gyvenimo pusiausvyra, vyresnių žmonių aktyvumas ir sveikata, išsaugant nustatytas darbuotojų ir socialines teises bei stiprinant Europos socialinį modelį;

(16) integruotos gairės turėtų būti konkrečioms šalims skirtų rekomendacijų, kurias Taryba pateikia valstybėms narėms, pagrindas. Valstybės narės turėtų visapusiškai naudotis „Europos socialiniu fondu +“, Europos regioninės plėtros fondu, Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemone ir kitais Sąjungos fondais, įskaitant Teisingos pertvarkos fondą ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2021/523 ([42]) nustatyta programa „InvestEU“, taip pat techninės paramos priemone, kad būtų skatinamas kokybiškas užimtumas ir socialinės investicijos, kovojama su skurdu ir socialine atskirtimi, kovojama su diskriminacija, užtikrinamas prieinamumas ir įtrauktis, taip pat skatinamos darbo jėgos kvalifikacijos kėlimo ir perkvalifikavimo galimybės, mokymasis visą gyvenimą ir kokybiškas švietimas bei mokymas visiems, įskaitant skaitmeninį raštingumą ir įgūdžius, kad visi piliečiai turėtų žinių ir kvalifikacijų, reikalingų skaitmeninei, žaliajai ir konkurencingai ekonomikai. Pakeitimais, padarytais Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2024/795 ([43]), ir Komisijos komunikatu „Modernizuota sanglaudos politika. Laikotarpio vidurio peržiūra“ siekiama suderinti paramą, teikiamą naujiems strateginiams prioritetams, be kita ko, siekiant spręsti įgūdžių trūkumo tam tikruose sektoriuose, pavyzdžiui, ypatingos svarbos technologijų kūrimo ir gamybos, gynybos pramonės ir sektorių, kuriuos paveikė dekarbonizacija ir žalioji bei skaitmeninė pertvarka,

([35]) 2019 m. lapkričio 8 d. Tarybos rekomendacija dėl darbuotojų ir savarankiškai dirbančių asmenų socialinės apsaugos galimybių (OL C 387, 2019 11 15, p. 1).

([36]) 2023 m. sausio 30 d. Tarybos rekomendacija dėl pakankamų minimalių pajamų, kuriomis užtikrinama aktyvi įtrauktis (OL C 41, 2023 2 3, p. 1).

([37]) 2021 m. birželio 14 d. Tarybos rekomendacija (ES) 2021/1004, kuria nustatoma Europos vaiko garantijų sistema (OL L 223, 2021 6 22, p. 14, ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2021/1004/oj).

([38]) 2022 m. gruodžio 8 d. Tarybos rekomendacija dėl ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros: Barselonos tikslai iki 2030 m. (OL C 484, 2022 12 20, p. 1).

([39]) 2020 m. lapkričio 24 d. Tarybos rekomendacija dėl profesinio rengimo ir mokymo (PRM) siekiant tvaraus konkurencingumo, socialinio sąžiningumo ir atsparumo (OL C 417, 2020 12 2, p. 1).

([40]) 2022 m. gruodžio 8 d. Tarybos rekomendacija dėl galimybės gauti įperkamas, kokybiškas ilgalaikės priežiūros paslaugas (OL C 476, 2022 12 15, p. 1).

([41]) 2021 m. kovo 12 d. Tarybos rekomendacija dėl romų lygybės, įtraukties ir dalyvavimo (OL C 93, 2021 3 19, p. 1).

([42]) 2021 m. kovo 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/523, kuriuo nustatoma programa „InvestEU“ ir iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2015/1017 (OL L 107, 2021 3 26, p. 30, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/523/oj).

([43]) 2024 m. vasario 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2024/795, kuriuo sukuriama Europos strateginių technologijų platforma (STEP) ir iš dalies keičiami Direktyva 2003/87/EB bei reglamentai (ES) 2021/1058, (ES) 2021/1056, (ES) 2021/1057, (ES) Nr. 1303/2013, (ES) Nr. 223/2014, (ES) 2021/1060, (ES) 2021/523, (ES) 2021/695, (ES) 2021/697 ir (ES) 2021/241 (OL L, 2024/795, 2024 2 29, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/795/oj).

problemas. Valstybės narės taip pat turėtų visapusiškai naudotis Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2021/691 ([44]) įsteigtu Europos prisitaikymo prie globalizacijos padarinių fondu atleistiems darbuotojams, kad būtų teikiama parama darbuotojams, netekusiems darbo dėl didelio masto restruktūrizavimo įvykių, pavyzdžiui, socialinių ir ekonominių permainų, kurias lemia pasaulinės tendencijos ir technologiniai bei aplinkos pokyčiai. Integruotos gairės yra skirtos valstybėms narėms ir Sąjungai, tačiau jos turėtų būti įgyvendinamos palaikant partnerystę su visomis nacionalinėmis, regioninėmis ir vietos valdžios institucijomis, glaudžiai įtraukiant nacionalinius parlamentus, socialinius partnerius ir pilietinės visuomenės atstovus;

(17) Užimtumo komitetas ir Socialinės apsaugos komitetas, vadovaudamiesi atitinkamais savo įgaliojimais pagal SESV 150 ir 160 straipsnius, turėtų stebėti, kaip, atsižvelgiant į užimtumo gaires, įgyvendinama atitinkama politika. Tie komitetai ir Tarybos parengiamieji organai, įtraukti į ekonominės ir socialinės politikos koordinavimą, turėtų glaudžiai bendradarbiauti tarpusavyje. Europos Parlamentas, Taryba ir Komisija turėtų tęsti dialogą politikos klausimais, visų pirma dėl užimtumo gairių;

(18) buvo pasikonsultuota su Socialinės apsaugos komitetu,

PRIĖMĖ ŠĮ SPRENDIMĄ:

1 straipsnis

Sprendimo (ES) 2024/3134 priede išdėstytos valstybių narių užimtumo politikos gairės taikomos ir 2025 m., o valstybės narės į jas atsižvelgia įgyvendindamos savo užimtumo politiką ir reformų programas.

2 straipsnis

Šis sprendimas skirtas valstybėms narėms.

Priimta Liuksemburge 2025 m. spalio 27 d.

Tarybos vardu

Pirmininkas

J. JENSEN

([44]) 2021 m. balandžio 28 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/691 dėl Europos prisitaikymo prie globalizacijos padarinių fondo perkeltiesiems darbuotojams (EGF), kuriuo panaikinamas Reglamentas (ES) Nr. 1309/2013 (OL L 153, 2021 5 3, p. 48, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/691/oj).